

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Quinam hæretici diuinitatem filij negauerint. c. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

ostendimus disp. 18. cap. 1. loquimur autem de Christo, quem filium Dei appellat, sicut paulo ante eodem Psal. *Filius meus es tu, &c.* Deinde cum dicitur, nequando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta, in Hebræo non est, Dominus, sed verbum, irascatur refertur ad filium, quare cum 70. Dominus, addiderunt, filium ipsum significarunt esse Dominum Deum, de quo etiam intelligitur illud cum exarserit in breui ira eius, beati omnes qui confidunt in eo quæ omnia manifeste filij diuinitatem prædicant, tanquam personæ à Patre distinctæ.

Sed iam proferamus aliqua testimonia noui testamenti, quibus hæreticos etiam reuincamus. Ioan. 5. sicut Pater habet vitam in se ipso, sic dedit & Filio vitam habere in semetipso, habemus ergo Patrem, & Filium. Eos vero eiusdem substantiæ & naturæ esse contra Arianos infra probabitur Ioann. 1.

Vniuentus qui est in sinu Patris, ipse narrat. Ioann. 14. Ego in Patre, & Pater in me est, ubi distinctio personarum manifeste ostenditur. Nam licet Dei attributa dicantur in Deo esse, imo etiam apud Deum ut Psal. 120. apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio, & Psal. 55. Apud te est fons vitæ, tamen nunquam diceretur vnus in alio esse, & contra, nisi personaliter distinguerentur, de quo modo circumfessionis dicemus disput. 169. Filius denique sæpenumero in Scriptura nominatur. Sed non solum pluralitas personarum in nouo testamento, verum etiam Trinitas proprijs nominibus notata traditur. Matth. vlt. Baptizantes enim nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. 1. Ioan. 5. Tres sunt, qui testimonium dant in celo, Pater, verbum et Spiritus sanctus, et hi tres vnus sunt. De quo testimonio disput. sequenti cap. 2. plura dicemus. Denique Ioan. c. 5. cum venerit paracletus quem ego mittam vobis à Patre Spiritum veritatis, qui à Patre procedit, ubi non solum tres nominantur, sed aperte etiam distinguuntur. Primum cum dicitur Spiritus missus à Patre & Filio, ab eis etiam distinguitur, ut disput. 170. manifeste ostendimus. Deinde cum dicitur, quem ego mittam à Patre, Filius à Patre distinguitur, quia denotat ibi se à Patre accepisse virtutem mittendi, sicut ipsi dicit, quam per generationem accepit: ut ibidem dicemus. Nunc ergo satis sit in genere probasse contra Sabellianos & Iudeos, plures, imo tres esse personas in diuinis: nam de earum proprietate, & natura contra alios hæreticos postea differendum nobis est. Eadem veritas definita est in omnibus Concilijs Generalibus post Nicenum in quibus recipitur Symbolum & confessio illius: in ijs præsertim, quæ contra Atrium definiunt diuinitatem filij. Contra Sabellianos quoque disputant ex Patribus Euseb. lib. Hist. cap. 1. & lib. 10. cap. 29. Sixtus Papa in Epist. ad Dionis. Leo I. Epist. illa 93. c. 1. Tertullian. aduersus Praxeam. Epiphani. loc. à nobis allegatis in 1. cap. Euthym. 1. par. Panopliæ titulo decimo.

Theologi vero nostri temporis, qui contra hæreticos disputant, multa argumenta, quibus noui Sabelliani videntur, afferunt. & in eorum solutionibus satis immorantur: sed quia in ipsis variaz difficultates tanguntur, quæ in varijs huius materie disputationibus serio pertractandæ sunt, illis nunc superfedere operæpretium iudicauimus. Ex ijs enim quæ suis locis dicenda sunt, nenia, & pueriles obiectiones hæreticorum facit.

Vazquez in 1. partem Tom. II.

cile euanescent. Iam ergo cum alijs hæreticis dimicemus.

DISPUTATIO CIX.

An Verbum seu Filius sit eiusdem naturæ cum Patre.

Quam hæretici diuinitatem filij negauerint, c. 1.

Diuinitas & equalitas Filij cum Patre contra hæreticos ex Scripturis probatur. c. 2.

Eadem veritas ex Patribus ostenditur. c. 3.

Argumenta Ariatorum, c. 4.

Ad significandum Filium & Patrem esse eiusdem naturæ, recte vti Ecclesiam nomine dixerunt, Homousios, hoc est, consubstantialis. c. 5.

CAPUT I.

Quam hæretici diuinitatem negauerint.

INter eos, qui tres personas apud DEVM confitebantur nonnulli fuerunt hæretici, qui de earum natura non bene senserunt, & primū quidem de persona filij dixerunt non esse eiusdem dignitatis, & substantiæ cum patre, sed creaturā Deo inferiorem, eamque in tempore incepisse. Recentiores aliqui hunc errorem falso adscribunt Ebioni & Cerintho, falluntur tamen. Hi enim hæretici solum docuerunt CHRISTVM non esse Deum, ut constat ex Ireneo libro primo, capite vigesimo quinto & 26. ex Philastro in suo libell. de hæres. ex Epiphani. hæresi 18. & 30. quod sane possent affirmare Ebion & Cerinth. etiam si tres personas Trinitatis equales in natura concederent.

Quare nec illi contra Trinitatem, nec contra aliquam personam illius docuisse videntur. Eandem hæres. tribuunt Origeni viti grauissimi, Epiph. in Epist. ad Ioan. Episcopum Hierosolym. quæ inter Epistolas Hierony. est 60. idem etiam hæresi 64. Theophilus Episc. Alexan. in suo patriarchali lib. 7. August. lib. de hæresi cap. 43. eo quod dicebat Origenis, ut ipsi testantur, ita esse absurdum asserere patrem videri à filio, sicut filium ab Spiritu sancto: aiebat præterea filium comparatum sanctis hominibus, esse veritatem: sed si cum patre conferatur, esse mendacium. Vnde colligebat, filium non esse orandum.

Verum Origenes lib. 1. Peritarchon cap. 2. & cap. 3. multis probat, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum equales esse, & eiusdem naturæ, & c. 3. post medium sic ait. Porro autem in Trinitate nihil minus dicendum est, quæ sunt verba Athanasij in symbolo: multa alia similia habet lib. 7. in Epistolam ad Roman. quocirca idem Athanas. in Epistola de decretis Nycenæ Synodis vtriusque testimonio Origenis contra Arianos, & ait: nullum ex antiquis patribus pro hoc errore ab Arianis allegari potuisse. Fateor quidem Origenem in euangelium Ioannis 3. tom. circa finem, non tam recte de filio Dei fuisse locutum: sed forsitan illa verba inserta etiam ab aliquo Ariano fuerunt: aut, ut ait Vincentius Lirinensis. si ipse cum Arianis non sensit: illis tamen causam erroris præbuit. Origenem defendunt præter Rufinum, alij Patres apud Socratem lib. 6. histor. ca. 15. & ex recentioribus Picus Mirandul. in apolo-

gia de hacre, & Sixtus Senen. annot. 165. fortassis hic error, quem Epiph. illi adscribit, in aliquibus Græcis codicibus ab aliquibus malitiose insertus est, vt testatur Ruffinus in apologia pro ipso, nam in Latinis ego non inueni, aut certe discipuli Origenis dicti Origenistæ, multis alijs erroribus sui Magistri etiam hunc addiderunt. Fuit ergo huius hæresis primus & præcipuus Author Arrius à quo vsque in hodiernam diem hæresis nomen delumpfit. Hic fuit presbyter Alexandrinus tempore Syluestri Papæ, & Constantini Magni Imperatoris, & vsque ad eam in Ecclesia hæresis eius inuoluit, vt vere vniuersum mundum infecerit, & à Gothis in Hispanias inuecta, vsque ad Recaredum Regem tempore Leandri Episcopi Hispanensis perseuerauerit. Ex hac multæ aliæ hæreses exortæ fuerunt, eodem nomine appellatæ, quas ponit Sanderus lib. 7. de visibili monarchia sub syluestro, & Constantino sub anno 214. ex quibus tres præcipuas referemus.

Fuerunt ergo quidam hæretici dicti Arriani, seu Eunomiani. alij Macedoniani seu Semiariani, tertio sunt nonnulli qui manent sub proprio nomine, & dicuntur Arriani, quorum caput fuit Acatius. Primum Aetiani dicti sunt ab Aetio Syro. Hi asseruerunt filium esse alterius substantiæ, quam sit pater, fuerunt sub Constantino Imperatore, & Liberio Pontifice, vide Nicephorum libro nono capite decimo septimo. Dicti autem sunt dissimiles, quia dissimile dicebant esse filium patri, id est, non coexistentiales, vt habet Tripartita libro quinto cap. 42. quia affirmabant, filium non existentibus, hoc est, ex nihilo factum. His consensit Eunomius eodem tempore sub Constantino, & Liberio de quo lege Nicephorum lib. 11. cap. 11. & Ruffinum lib. 11. cap. 25.

Secundo fuerunt Semiariani, quorum dux fuit Macedonius Episcopus Constantinopolit. à quo dicti sunt Macedoniani, qui quamvis dicerent, filium esse maiorem patre, similem tamen ei esse prædicabant, ideo hi Macedoniani vocati sunt Semiariani, quod alij Arriani seuerius de filio loquerentur, quid autem de Spiritu sancto senserint, sequenti disp. videbimus. Horum omnium fecerunt mentionem Epiphanius hæresi 72. & 73. & Aug. lib. de hæresi ad cap. 49. vsque ad 54. & Theodoretus lib. 4. hæreticarum fabularum, Nicephorus, & Rufinus locis cit. Fuerunt etiam noui quidam Arriani, quorum meminit Aug. lib. 6. de Trinitate c. 1. qui filium æternum esse dicebant, licet inferiorem Patre, quos aliqui nostri temporis sequuti videntur, ex quibus fuerunt qui Conc. Arminensi interfuerunt. Hi enim ex substantia Patris genitum esse filium dicebāt, sicut etiam Maximinus apud August. libro aduersus eundem, non autem ex nihilo, sicut Arrius, & alij seueriores Arriani. Sed nescio, qua ratione Augustinus cap. 51. dicat Macedonismum de Patre & filio recte sensisse, & solum contra Spiritum sancti diuinitatem docuisse: cum oppositum reliqui Patres affirmant. Arrianis postea accesserunt Metangistmonitæ, quos memorat August. de hæresi c. 58. qui dicebant, filium esse in Patre, sicut vas minus in maiori, & ob id merito eo nomine vocati sunt, quasi transfusantes inquit Aug. οὐρανίου enim Græcè est, quod Latine vas, & μετα idem quæd,

trans, unde metangistmonis quasi vnius vasis aliud infusio. Variant autem Patres. & Sanderus assignando tempore, quo isti docuerunt. Patres enim ait eos fuisse anno 221. sub Imperatore Heliogabolo, & Vibiano Papa, quæ ratione antiquiores fuerunt Arrio. Sed Sander. refert sub Constantio Imp. & Iulio Pontif. & ideo eos facit Arrio posteriores. Postea eundem errorem sequentus est Varimandus contra quem scribit Idacius clarus Hispanus, cuius opus habetur 5. tom. Bibliothecæ Sacre; consensit deinde Petrus Alualardus, vt refert Bernardus Epistola 190. qui gradus in Trinitate ponebat, tribuens Deo Patri omnipotentiam, filio semipotentiam, Spiritui sancto nullipotentiam: cum tamen idem fateretur filium, imò Spiritum sanctum esse Patri consubstantialem, vt notauit ibidem Bernard. quod quæ ratione cum priori constet non intelligi.

Fuerunt etiam in hoc errore ex sectarijs huius sæculi Lutherus in lib. contra Latonium, vbi ait: Anima mea odit vocabulum Homousion. Quæ sane voce consulto vsi sunt Patres in Concil. Niceno, vt testatur Athanas. in Epistola de decretis illius Synodi, vt æqualitatem filij cum Patre ostenderent. Falso autem asserit Lutherus, B. Hieronymum scripsisse latere in vocabulo illo, Homousion, venenum: id enim non de nomine, Homousion, sed de nomine Hypostasis dixit, vt disputat 124. videbimus. Nec iolam vocem, Homousion, sed etiam rem ipsam significatam exolam habuit Lutherus. Nam in primum caput Genesios filium appellat instrumentum Patris, quo modo loquebatur Arrius, & ex publicis præcationibus expungi curauit illud, Sancta Trinitas vnus Deus, vnusque nobis. Deleuit etiam illud 1. Epistola Ioannis 5. Tres sunt, qui testimonium dant in celo, &c. Et hi tres vnus sunt. Deinde Melancthon in lib. contra Stancarum, & in Epist. ad electorem Brandeburgensem inquit, Filius orat, intercedit, postulat, tum etiam, Filius minister est Patris Sacerdos, Pontifex, & mediator. Denique, Filius imperat Patre, postula à me, & dabo tibi gentes, &c. Quæ omnia tribuit filio, etiam secundum diuinam naturam. Hæc omnia Arrius asserbat, vt colligitur ex August. in lib. contra sermonem Arrianorum, dicebat etiam, Filius Dei secundum diuinitatem, gloriam sibi dari acceperat, orat, Ioan. 17. idem referunt ex Arrio Basil. lib. 4. contra Eunomium, August. tractatu 105. in Ioan. Cyrillus. libro Theauri, cap. 2. & 9. & lib. 11. in Ioan. cap. 17. & id genus alia.

Tandem Valentinus Gentilis, de quo diximus quæstione 11. vt refert Benedictus Aretius in historia de supplicio Valentini Gentilis, postquam Trutheitharum errorem docuit, asserens tres Deos, videns nulla ratione cum scriptura id posse defendi in Arrianismum declinans, affirmans filium, & Spiritum sanctum esse inferiores Patre non quidem ex nihilo productos, sicut antiqui Arriani dogmatizabant; sed ex ipsa substantia Patris: cum nouis Arrianis, quos supra commemorauimus, Patrem appellabat. Arrius vero, id est assertor, & à se ipso Deum, filium vero, & Spiritum sanctum essentiatos, vt eos inferiores Patre esse, denotaret.

Arrius. c.
fuit huius
hæresis au-
thor.

Vnde Arri-
ni dicti sunt
alij autho-
res huius
hæresis.
Acatius.

Niceph.

Macedon.

Epiphani-
Aug.
Maced.
Alj noui
Arriani.
quid doceat

Maximius.

4.
August.
Metangist-
monitarum
hæresi.